

HET PRINCIPE

Een stukje van een scheut, dus een stek met bladeren, kan onder gunstige omstandigheden wortels vormen en uitgroeien tot een volledige plant. Licht en warmte, doch vóór alles een met vocht verzadigde atmosfeer zijn daarvoor onontbeerlijk. Een kweker van planten heeft kassen of bakken, waarin hij zijn stekken deze gunstige voorwaarden geven kan. Met behulp van een stukje plastic kan op kleine schaal hetzelfde bereikt worden op een heel eenvoudige en goedkope manier. Het is namelijk zo, dat wat licht en warmte betreft de stekken van talloos vele planten zich in onze huiskamers ook wel thuis kunnen voelen. Waar het echter aan mankeert is de luchtvochtigheid, vooral, wanneer er in de kamer gestookt wordt. Stekken voelen dat aan als een droog woestijnklimaat waar ze eenvoudig niet tegen kunnen. Al heel gauw laten zij hun blaadjes hangen en gaan dood omdat zij door het snijvlak van de stengel bij lange na niet voldoende water kunnen opnemen voor de verdamping van de bladeren. Natuurlijk zijn er ook hier wel uitzonderingen, die de regel bevestigen.

Het gebrek aan vocht is gemakkelijk te verhelpen door over de stekken een hoes van doorzichtig plastic te zetten waardoor de stekken in een afgesloten ruimte komen, waarin een hoge luchtvochtigheid gehandhaafd kan worden.

De praktische uitwerking van dit idee heeft geleid tot de constructie van een miniatuur-kweekkasje als op de foto van de titelpagina te zien is. Het bestaat uit een bloempot met een mengsel van zand en vochtig turfmolm waarin de stekken gestoken worden en waarin ook twee U-vormig gebogen stukjes gegalvaniseerd draad haaks op elkaar gezet worden. Nadat de stekken flink aangegoten zijn wordt over het geheel een plastic buis geschoven, welke onder de bloempot en boven het draadwerk dichtgebonden wordt. De stekken staan zodoende in een afgesloten ruimte. Daar het vocht, dat uit de stekgrond verdampst, niet door het plastic kan ontwijken ontstaat er al spoedig een met vocht verzadigde ruimte, zoals men trouwens ook wel kan afleiden uit het vochtsaanslag tegen het plastic.

Voor ons doel gebruiken wij een speciaal soort plastic, namelijk polyaethyleen, een doorzichtige, hoewel enigszins wazige stof, die practisch geen waterdamp doorlaat doch wel zuurstof en koolzuur, zodat een zekere mate van luchtverversing mogelijk wordt. Door deze gelukkige combinatie van eigenschappen behoeven de stekken al heel weinig verzorging.

De beste plaats, die men het stekkasje geven kan is voor het raam waar de stekken wel veel licht krijgen, doch geen direct zonlicht. Het is niet nodig voor de vroege morgenzon of late avondzon de stekpot te verplaatsen.

Volgens hetzelfde principe kan men ook planten in de kamer enten. Enten hebben, evenals stekken, een vochtige atmosfeer nodig om uitdroging te voorkomen. Immers, zolang nog geen vergroeiing van ent met onderstam tot stand gekomen is kan een ent slechts weinig vocht opnemen via het snijvlak van de onderstam. Door, evenals bij stekken, een hoes van plastic over de ent te plaatsen, kan de gewenste luchtvochtigheid verkregen worden.

WAT MEN ER MEE DOEN KAN

Tal van kamerplanten en sierheesters van de tuin werden in de huiskamer gestekt of geënt in miniatuur-kweekkasjes voor het raam. De daarbij opgedane ervaring heeft bij ons de mening doen post vatten, dat in zo'n klein plastic stekkasje minstens even goede uitkomsten verkregen kunnen worden als in een kas of bak. Bovendien hebben zij het belangrijke voordeel van heel weinig verzorging te vergen. Door deze eigenschappen leent het plastic stekkasje zich bij uitstek voor enkele interessante toepassingen.

DE PLANTENLIEFHEDDER KAN ER ZELF DE PLANTEN VOOR ZIJN KAMER EN TUIN IN VERMEERDEREN. In feite opent deze vinding geheel nieuwe mogelijkheden voor hem, nu hij met zo weinig kosten zijn liefhebberij kan beoefenen. Voor degenen, die weinig of geen ervaring hebben met het vermeerderen van planten werden de volgende rubrieken geschreven als een korte leidraad, die beginners op dreef kan helpen.

Mogelijk kan deze eenvoudige manier om planten te stekken ook in aanmerking komen als EEN NIEUWE (?) VORM VAN BEZIGHEIDS-THERAPIE VOOR LANGDURIG VERPLEEGDE PATIENTEN EN OUDEN VAN DAGEN.

Is eenmaal de belangstelling gewekt voor een dergelijke tijdsbesteding dan kan deze gemakkelijk uitgroeien tot een liefhebberij waar men zich met hart en ziel op gaat toeleggen.

Er is nog meer te doen met planten. Waar veel bloemen gebracht worden door bezoekers is het materiaal voorhanden waarmede men leren kan om bloemen op een artistieke wijze

te rangschikken en een tuin of park biedt gelegenheid om planten aan hun vorm en kleur te leren kennen. Ook dit is een liefhebberij die tal van enthousiaste beoefenaars telt.

Wil men echter van dit alles werkelijk een succes maken dan zal enige leiding zeer gewenst zijn.

EEN DERDE TOEPASSING IS BIJ HET ONDERWIJS IN DE BOOMTEELT. Bij klassikaal onderwijs is het practisch onuitvoerbaar om leerlingen de door hen gemaakte stekken en enten zelf te laten verzorgen. Dit is een leemte in het practisch onderricht omdat juist de verzorging van stekken en enten zo belangrijk is voor het welslagen van de vermeerdering. Het miniatuur-kweekkasje biedt in dezen uitkomst. De leerlingen kunnen ze op hun eigen kamer hebben. De vergroeiing van ent met onderstam kan nu van nabij gevolgd worden en bij de verzorging komen de eigenaardigheden van iedere plant naar voren. Zodoende kan practische ervaring opgedaan worden, die van pas zal komen, ook al zijn de omstandigheden in een kas anders.

BENODIGDHEDEN VOOR HET MAKEN VAN EEN MINIATUUR-KWEEKKASJE

BLOEMPOTTEN. Wij gebruiken 2 maten, namelijk: no. 8 (middellijn 18 cm) speciaal voor stekken met grote bladeren en bloempot no. 16 (middellijn 10 cm) voor enten en kleinere stekken.

ZAND EN TURFMOLM in gelijke volume-hoeveelheden zal men evenals bloempotten, ook wel van een bloemist kunnen betrekken.

GEGALVANISEERD DRAAD 2 mm dik, zoals wel gebruikt wordt voor waslijnen.

PLASTIC. Neem hiervoor polyaethyleen 0,05 mm dik in de vorm van een platte buis. De breedte van de buis, platgemeten, is voor bloempotten no. 8 30—35 cm; voor bloempotten no. 16 18 cm. Polyaehtyleen kan ook gelast worden. Om bijvoorbeeld een buis van 18 cm breedte te maken wordt een stuk polyaehtyleen van 37 cm dubbel gevouwen en tussen twee ijzeren staven geklemd zó, dat de uiteinden enkele millimeters uitsteken. Men gaat hier dan met een vlammetje langs waardoor het polyaehtyleen smelt en een stevige las verkregen kan worden.

Plastic broodzakjes kunnen ook gebruikt worden, want ze

worden van polyaethyleen gemaakt. Voor het stekken van niet al te moeilijke planten kan cellophaan of soortgelijk doorzichtig verpakkingsmateriaal dienst doen. Desnoods kan men zich behelpen door een jampot omgekeerd over stekken te plaatsen. Dergelijke vervangingsmiddelen laten echter in het geheel geen lucht door, vandaar dat vaker luchten noodzakelijk kan zijn om het optreden van schimmel en het muf worden van de potgrond te voorkomen.

HET STEKKEN

WANNEER gestekt moet worden is de eerste vraag die we ons stellen. In het vroege voorjaar kan reeds begonnen worden met het stekken van verschillende kamerplanten en men kan er mee doorgaan tot in de zomer, dus van Maart tot en met Augustus.

Voor sierheesters is Juni en Juli wel de aangewezen tijd. In de herfst en wintermaanden is er weinig of niets te doen. De groei van planten loopt dan ten einde of is reeds tot stilstand gekomen.

WAT also gestekt kan worden is heel veel. We beperken ons echter tot een lijst van planten die als leidraad kan dienen voor beginners. De rangschikking is zodanig dat iedere volgende groep van planten weer moeilijker te stekken is dan de voorgaande. Aangeraden wordt van iedere groep verschillende planten te stekken, te beginnen met planten van *groep 1*, welke gemakkelijk bewortelen en te eindigen met *groep 4*, die beslist moeilijk is. Gaat men er daarna toe over om planten van eigen keuze te stekken dan trachte men eerst te weten te komen wat de kansen zijn, daar niet alle planten gestekt kunnen worden. Niet voor niets worden vaak meer omslachtige methoden van vermeerdering toegepast zoals afleggen en enten.

DE STEKLIJST met planten op de aangegeven wijze gegroepeerd volgt nu:

- 1) Iresine lindenii, een plantje met vuurrode blaadjes
Impatiens sultanii (Vlijtig Liesje)
Coleus (gekleurde siernetel)
Tradescantia fluminensis, het van ouds bekende hangplantje
Fuchsia hybr.
Pelargonium zonale (geranium)

- 2) *Euphorbia milii* (splendens) (Christusdoorn)
Hedera helix (klimop)
Ficus pumila (repens)
Campanula isophylla alba (Ster van Bethlehem)
Sparmannia africana (kamerlinde)
Ceropegia woodii (Chinees lantaarnplantje)
Cissus antarctica (de populaire klimplant)
Fatsyhedera lizei (een kruising tussen klimop en vingerplant)

- 3) *Hydrangea* (*H. macrophylla* (Hortensia) en *H. paniculata grandiflora*)
Philadelphus coronarius (Jasmijn)
Jasminum nudiflorum (Winterjasmijn)
Forsythia intermedia spectabilis (het meest voorkomende Chinese Klokje)
Escallonia in soorten
Spiraea bumalda 'Anthony Waterer'
Diervilla florida rosea
Deutzia gracilis

- 4) *Passiflora coerulea* (Passiebloem)
Spiraea arguta
Pyracantha coccinea lalandii, de bekende Vuurdoorn
Berberis thunbergii
Chaenomeles lagenaria, Japanse kwee, waarvan tal van variëteiten bestaan.

HOE moet men eigenlijk precies stekken maken? Een dergelijke vraag kan men altijd het beste stellen aan iemand, die het eens voor kan doen. Doch een tekening met een nadere toelichting kan dit ook wel duidelijk maken. Een stek wordt gemaakt door een stukje van ongeveer 10 cm van de top van een scheut af te snijden. De onderste bladeren worden met steel en al afgesneden tot op enkele millimeters van de stengel — dit om nodeloos grote wonden te voorkomen. De bovenste drie bladeren laat men zitten. Zo nodig wordt de stengel ingekort tot men een stek heeft, die juist nog stevig in de grond kan staan met de bladeren er net boven. Dat inkorten gebeurt, door de stengel enkele millimeters onder een knoop zo veel mogelijk recht af te snijden.

Vaak zal men het zo treffen, dat de scheuten in groei zijn. In een dergelijk geval wordt de top er eerst afgesneden tot boven het eerste jonge doch reeds volgroeide blad. Daarna wordt een stuk van ± 10 cm van de scheut afgesneden waaruit een stek gemaakt wordt op dezelfde manier als hierboven aangegeven. In bijgaande tekening werd links door strepen aangegeven uit welk gedeelte van een scheut stek gemaakt wordt; rechts ziet men een stek kant en klaar.

Fig. 1.

Top van een scheut en de daaruit gemaakte stek.

Als algemene regel geldt, dat bij houtige gewassen de stekken zo gesneden moeten worden dat het bovenste blad juist volgroeid is en het ondereinde van de stek al min of meer verhout is en daarom „hard” aanvoelt. Het spreekt welhaast van zelf dat stekken altijd genomen moeten worden van gezonde scheuten met gave bladeren, die vrij zijn van schimmelen insectenaantastingen.

GROEISTOFFEN zijn voor het stekken van planten uit de vierde groep onontbeerlijk. Het toedienen daarvan is tegenwoordig niet moeilijk meer. Het bestaat uit niets anders dan de stekken met hun ondereinden eerst even voor ruim 1 cm in wa-

ter te dopen en daarna in groeistofpoeder. Er zijn verschillende groeistoffen in de handel, doch aangeraden wordt Rhizopon AA 1 % te nemen dat in kleine kartonnen doosjes verkrijgbaar is met gebruiksaanwijzing ingesloten.

HET STEKEN VAN STEKKEN. Zorg dat de bloempotten klaar staan met een mengsel van vochtige turfmoel en zand. Eerst wordt iets van de potrand af met een dikke spijker of iets dergelijks gaatjes in het grondmengsel gemaakt. De stekken worden daarin gezet, niet dieper dan nodig is om overeind te blijven en met de bladeren vrij van elkander. Druk de grond om de stekken aan met duim en wijsvinger en zet ook twee U-vormig gebogen stukjes draad haaks op elkander in de bloempot. Nadat de stekken flink aangegoten zijn wordt een buis van plastic over het geheel geschoven die onder de bloempot en boven het draadwerk dichtgebonden wordt. Doe er tenslotte nog een hangetiket aan met de naam van de stekken en de stekdatum en geeft de stekpot een plaats voor het raam uit de zon.

DE VERZORGING. Stekken van 'planten uit de eerste groep kunnen rustig blijven staan tot zij wortels gevormd hebben, wat na drie weken wel het geval zal zijn. Doch een geranium evenals trouwens een Christusdoorn, hebben wat meer attentie nodig, daar de bladeren gemakkelijk rotten in een vochtige omgeving. Dit kan voorkomen worden door de plastic buis iets open te zetten met behulp van een paperclip. Een veertiendaagse controle is als regel voldoende, tenzij men de stekken te weinig aangegoten heeft. Eventuele rotte blaadjes worden weggenomen, daarna wordt iets gesproeid en gelucht voordat de plastic buis weer dicht gebonden wordt. Om de beworteling te controleren wordt met een mes schuin onder de stekken gestoken om ze voorzichtig op te wippen.

DE VERDERE BEHANDELING. Na beworteling worden de stekken in een pot met gezeefde bladaarde en zand gezet. De plastic hoes gaat er weer over heen, doch na een week wordt deze geleidelijk verder open gezet, totdat de plantjes na nog weer twee weken geheel vrij in de kamerlucht komen te staan. Dan kunnen zij zonder bezwaar in kleine potjes overgezet worden in eenzelfde grondmengsel. Kamerplanten zijn nu klaar om de hun toegedachte plaats in te nemen. Eigenlijk konden zij nog wel vlugger afgehard worden dan aangegeven. Mochten de blaadjes soms slap gaan hangen dan is men te vlug van stapel gelopen en moet de plastic hoes er weer voor een tijdje overheen.

Beworteldé stekken van sierheesters hebben echter hun bestemming nog niet bereikt. Zij krijgen nu een plaats in de tuin in de schaduw van struiken, waar zij tot aan de potrand in de grond gezet worden. Tegen de winter wat grond tussen de plantjes brengen en wat schermen met takken en bladeren tegen de kou. In April kunnen de bewortelde stekken uit de pot gehaald worden en ergens bij elkaar uitgeplant. Pas een jaar daarna kunnen de planten op haar eigen plaats komen. Zij zijn dan inmiddels groot genoeg om niet zo gauw onder de voet gelopen te worden.

HET ENTEN

INLEIDING. Het enten van planten in de huiskamer met plastic biedt onmiskenbare mogelijkheden, zoals ons uit eigen ervaring wel gebleken is. Dit neemt echter niet weg, dat de plantenliefhebber zich wel terdege dient te realiseren dat hij iets moeilijks onderneemt.

Begin ook hier eenvoudig. In de tabel worden enkele planten genoemd in volgorde van moeilijkheid met vermelding van enttijd en entmethode.

plant	enttijd	entmethode
Syringa (o.a. 'Mad. Lemoine' en 'Andenken an Ludwig Späth')	half Augustus	copuleren
Viburnum (o.a. carlesii, burkwoodii, henryi en juddii)	half Augustus	zetten met een lipje
Rhododendron (o.a. 'Pink Pearl', 'Fastuosum' en 'John Walter')	eind April begin Mei	copuleren
Chamaecyparis (o.a. lawsoniana lanei en obtusa nana-gracilis)	idem en half Aug.	zetten met een lipje
Thuja (o.a. occidentalis fastigiata en 'Little Gem')	idem, idem	zetten met een lipje

DE ONDERSTAMMEN kunnen het beste besteld worden bij een plaatselijke boomkweker. Nodig zijn: 2-jarige zaailingen van *Syringa vulgaris*, *Viburnum lantana*, *Rhododendron ponticum*, *Chamaecyparis lawsoniana* en *Thuja occidentalis*.

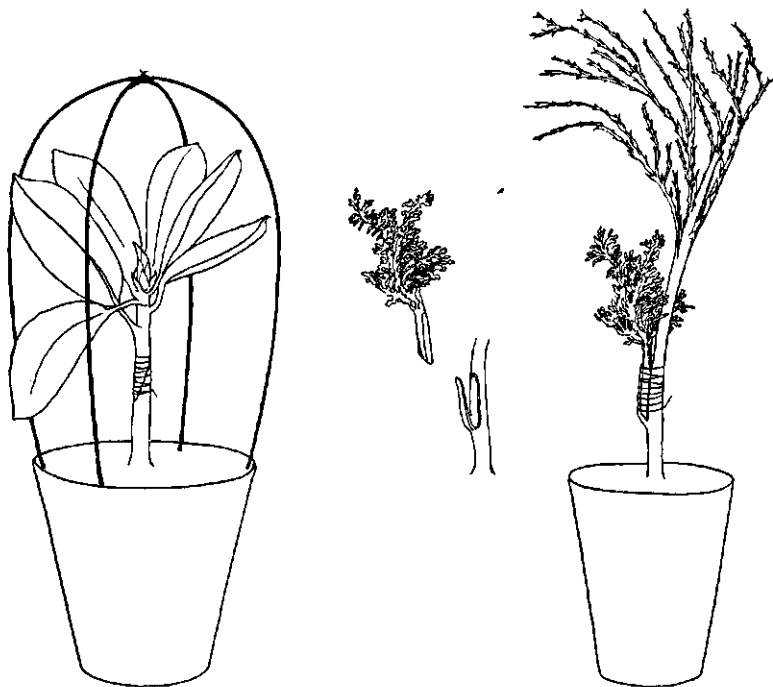
Voor rhododendrons worden ook wel 3-jarige zaailingen genomen. In ieder geval moeten de zaailingen bij de wortelhals

± 8 mm dik zijn en natuurlijk een goed wortelgestel hebben. Zij worden opgepot in bladgrond of goede tuinaarde.

HET ENTHOUT wordt gesneden van gezonde planten. Neem van seringgen het middengedeelte van jonge scheuten en van viburnums de top daarvan. Bij rhododendrons wordt het éénjarige schot gebruikt, dat de vorige zomer gegroeid is en bij coniferen flinke groeitoppen tot en met het meerjarige hout.

HET ENTEN. Breng de opgepote zaailingen twee weken tevoren op kamertemperatuur zodat op de entdatum de groei begonnen is. Hoe het enten gedaan moet worden blijkt uit fig. 2.

Fig. 2.

Links, copuleren (rhododendron); rechts, zetten met een lipje (Chamaecyparis)

Maak vooral vlakke wonden en zorg dat het cambium van ent en onderstam goed op elkaar past, desnoods aan één kant als de ent dunner is dan de onderstam. Bind stevig aan met

getaand katoen en nadat een plastic hoes over ent en pot is geschoven en dichtgebonden kan het miniatuur-kweekkasje weggezet worden op een vensterbank uit de zon.

DE VERZORGING. Na 2 weken is geregeld nakijken op het voorkomen van schimmel nodig. Hiervoor wordt de plastic buis boven losgemaakt en naar beneden geschoven. Na verwijdering van schimmel moet altijd een poosje gelucht worden omdat de ruimte kennelijk te vochtig was. Ziet de ent er daarentegen droog uit dan moet iets gesproeid worden, echter vooral niet te veel. Het gehele verloop van de vergroeiing van ent met onderstam kan men nu van nabij volgen. Geleidelijk aan vormt zich callus langs de entplaats. Kleurt deze bruin na vier à vijf weken, dan kan het gewas van de onderstam geleidelijk worden ingekort tot op de entplaats. Dit geldt uiteraard alleen voor planten die ter zijde gezet zijn. Bij rhododendrons moet de entknop weggenomen worden, wanneer het een bloemknop is.

Begin nu ook met luchten door de plastic buis bovenaan iets open te zetten; let er dan op dat de ent niet verdroogt. Telkens na verloop van een paar dagen wordt meer lucht gegeven zodat de enten na 2 weken aan de droge kamerlucht gewend zijn.

DE VERDERE BEHANDELING. In de tweede helft van Juni kan wat in het voorjaar geënt is uit de pot gehaald en uitgeplant worden met de entplaats onder de grond. De eerste weken gaat de plastic hoes er nog over heen en wordt zo nodig schaduw gegeven, b.v. door dennentakken. Tijdens een regenperiode gaat de plastic hoes eraf.

De zomer-enten worden met de potten ingegraven op een beschutte plek met de entplaats onder de grond. In April daarop worden zij uit de pot gehaald en op hun definitieve plaats uitgeplant.